

ГБОУ «СОШ № 19 г. Назрань»

Республика Ингушетия

«Согласовано»
на заседании МО
Протокол № 11
«28» августа 2023 г.

«Рассмотрено»
на заседании научно-
методического совета
Протокол № 11
«28» августа 2023 г.

УТВЕРЖДАЮ
директор ГБОУ
«СОШ № 19 г. Назрань»
М.Х. Арчакова
Приказ № 217б
от «29» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

адаптированная для индивидуального надомного обучения

по предмету «Родная(ингушская) литература»

Уровень общего образования – **основное общее образование (5-9 классы)**

Класс – **5 класс**

Количество часов – **1 часа в неделю (34 ч. в год)**

Рабочая программа по предмету «Родная(ингушская) литература» для 5 классов составлена в соответствии с требованиями Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования, примерной программы изучения дисциплины на базовом уровне, рекомендованной Министерством образования и науки РФ, с учетом примерной программы базисного учебного плана для индивидуального надомного обучения по предмету «Родная(ингушская) литература» для 5 классов.

Кхетора каъхат(пояснительная записка)

Г1алг1ай литература программах лаъца

Г1алг1ай литература программас новкъостал ду хъехархочоа берашта г1алг1ай йоазонхоша кхелла говзаме йоазоний чулоацам а, тема а, идея а кьоастаде а, х1аьта цар шоай произведенешта бувцаш болча ценача, хозача, говзамеча меттах пайда эца а.

Г1алг1ай литература хъехаш вола хъехархо декхарийла ва литература новкъосталца берашта г1алг1ай метта хозал, говзал, к1оаргал, цун ганз йовзийта, уж кхетамца, эхъ-эзделца кхебе, дикачун-вочун кьоастам бе ховргдолаш.

Дешархошта ха деза г1алг1ай литература хъахилара наькъаш. Укхаза царна хайтача бакъахъа да, вай г1алг1ай литература хъахилара г1улакх малаг1ча торонца эттад, эггара хъалхара г1алг1ай йоазув 1923 шера Мальсагов Кураза Зоврбика кхелла хилар, из латински ларда т1а хинналга. Эггара хъалха г1алг1ай меттала кепатеха йоазув 1923 шера «Сердало» яхача газета т1а кепатеха хилар.

Цъабабкъда, шоай йоазув хиннадеце а, багахбувцам б1аьхий хиннаб г1алг1ай къаман, тайп-тайпара жанраш чу а йоаг1аш: къаьнара иллеш, фаьлгаш, к1оанолгаш, ховли-довзалеш, легендаш, шира оаламаш, ишта кхы д1ахо а.

Г1алг1ай литература никъ 1923 шерагара денз таханарча денга кхаччалца чоалхане болаш хъабенаб. Массехк хана доакъоох бекъа йиш я из.

Хъалхара ха – 1920-г1а шераш – говзаме йоазонаш хъахила доладенна ха я, х1аьта 1930-г1а шераш – г1алг1ай литература дег1ая йолаенна ха я.

Программа юкъе йоаг1а произведенеш берий ханага хъежжа я, чулоацам а, керттера уйла а дика кхетадергдолаш, х1аьта х1ара классе багахбувцамах пайда эц.

5 классашка дешархой кхетамца кхебара духъа, ужэхъаца, эзделица, хозанена лоарх1амца кхебара духъа дола говзаме йоазонаш 1омаду. Цу классашка 1омаеш йола материал чоалхане яц, ший чулоацамга хъежжа, х1аьта идейни кхетам балара г1улакх лертт1а да цун.

Х1ара классашка чуйоаг1аш йола материал хронологически хъисапе луш я, дешархой литература исторех а литературеи вахари в1аши дувзаденна хиларах а кхетаргболаш. Цул совг1а, мехка истори а дикаг1а йовзаргъа царна.

5 классашка говзамеча йоазонашца цхъана литературни теорех кхетам лу. Дешархоша керттера кхетаде дезаш дар да литература говзаме кхоллам хилар, цун мотт поэтически хилар. Литература теори дикаг1а кхетаергья дешархоша, говзамеча произведенешца цхъатарра 1омайойя.

Х1ара классе литература чулоацамга а дешархой кхетамга а, цар дег1адара боарамга а хъежжа, тайп-тайпара хъехара накъаш леладе деза: хоза къоастадеш текст ешар, суртех, телевиденех, компютерах пайда эцар. Цул совг1а, дешархошка шоашка болх байта беза йоазонхоех а цар говзамеча йоазонех лаьца кхы а дукхаг1а хоамаш лохаш.

5 классашка теркам бе беза хоза къоастадеш, кхетадеш шаьра дешара говзал лакхаяккхара. Из программой декхар кхоачашданза даргдац, урокаш т1а а дешаш, ц1аг1арча дешара т1ахъожамца кулгал а деш. Дешара техника тоаеш болх бе беза массане цхъана дешаш, юкъ-юкъера хоржаш дешаш, оттадаьча хаттара текстаца жоп луш, ишт. кх. д1.

Лакхерча классашкара дешархой кертерча дакъе кхетам болаш кийчбе беза ешаш йола произведенеш шоай ло1аме яшха, анализ е, керттера ма1ан а, уйла а гучадоахаш, цар мах бе.

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжа. Деша дешара лерх1амашка хъежжа.
- Массанеца цхъана урока план оттае ха, произведени чулоацам хъабувцара план оттае ха. Планага хъежжа беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.
- З1амигача тоабача е шинне цхъана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хъакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхуви хилар хъахъокхар.
- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо иши ло1амаг1а хъаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттараишца новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.
- Произведенеш шоайла йиста, в1ашкаоттае, юкъарадар а тарадоацар а хъаоалаш.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е или дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахъан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доагIа масалаи доаладе, даържа дувзаденна къамаъл де.

- ГIалгIай фаългаи кхоллара лерхIам ха, цар лу пайда, цар лерхIам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературни Илман кхетам балара текстаи санна.

- Кхоллама навикаи хъахъокхар, тайп-тайпара произведени дагалуваи, проектни тIадуллари кхоачаидеи.

- Дешаидар кхетаде, дийшар лоаца таблица чу а схема чу а дIаязде ха.

Коммуникативни УУД.

- Дувцара къамаъл оттаде, урока болх беи кадай хила, хаттараи тела. Диалог, тоабах болх беи дакъа лаца. Шийна бакъахъа хетар чIоагIаидеи, кхычарца къамаъл де хар.

- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаъл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувгIа ха, къовсама юкъе дакъа лаца.

- Произведени урпалхочо даъчун мах бе, эзди дешаица къамаъл де.

- Кхыча дешархой урока баъча балха мах бе ха, оттаяъча критерейца.

- Барт бара кийча хилар хъахъокхар, къовсам, дов е цатоам дIабаккхара тайп-тайпара вариациеи йоалае ха.

- Бокхийчарца къамаъл деи, книжкаи, доилоргаи, энциклопедейи дешаи кердадар, пайдабар леха.

- Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) бокхийчар новкъосталца кийчъар, проекта темага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаъца лоаца дувца.

Личности.

- Художественни произведени ешарца дезала юкъера безама керттара хъал хар (барт хилар, сий дар, безаме, къахетаме, вIаи новкъостал деи хилар)

- Ше ваьнна моттиг хови хила, ше малагIа этносаца лоархIаи ва ха. Кхыча къамех цар сий деи къамаъл дар.

- Кхийола култураи а, къамаи а долга хови хилар, дикагIа довзачарех хъадувца ха, култураца е динаца шоай култура е дина таракетари хъаала хар (нохчий, татари, Iарбий, сирийцаи, кх. дI. а).

- Юкъа а ца лелхаи, кхычунга ладувгIа ха, ший уйла сатийна дIаалар, тайп-тайпара аргументаи а йоалаеи. Дешархой вIаи къовсам балара бахъанаи ха.

- ЦIагIа а классе а книжкаи дешара тIакхуви хилар хъахъокхар, библиотеке ахар, мукъа волча хана, урока эша материал кийчъар.

- Йоазонхой кхолламах ха безам болаи хилар хъахъокхар, шийна эггара чIоагIагIа безачар цIераи яха хар, безара бахъан а хъаалар.

- Литературни кхоллама болх шийна эшаи болга хар.

- Ишколе вахара бокъонаи йовзар, цар дешархочоа луп айда малагIа ба хар. Дикача дешархочун масалаи доаладе ийишача произведени юкъера.

- Сага новкъостал доацаи ше болх бе хови хила, ше даъчо хож дала дезалга хови хила.

- Поэтически деи хозал хови хила, йоазонхочо дешаица сурт дулаи доаладаъ дешаи хъалаха хови хила. Хозахийта дешаи а эпитетаи а шоай къамаъла юкъе доаладар.

- Эздеаца дар доацар хови хила, литературни турпалхоеи эздийча сагаи йоакка оамалаи хъаювцаха, гIулакхаца дар доацар къоастаде ха.

- Дешаш а яз деш а нийса вагIараи бIаргий са толха ца дараи йоагIа бокъонаш ховш хила. КIаьдвалар дIадоаккхаш е еза упражненеш йовзаш, уж еш хила. Саг унахцIена хилара бокъонаш цIагIа а накъайоалаш лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

дешархо къаман гIулакхаи эздеаи тIакхийна хилар;

- дезала вахар довзаш хилар;

- ший къаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;

- Росси пачхьалкхен гражданин ше волга ховш хилар;

- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал арахъа а.

ГIалгIай метто, эрсий метто санна, метта Iилман дакъа а ший маIанна а йоккха моттиг дIалоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически маIан да. Наьна метто юкъелоац дешархой патриотизма а, кхыча къамашца Iимерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале гIалгIай мотт Iомабара, цу метта йоазув де хара Iалаьмате йоаккха терко е еза къаьстта ишколо. ХIанзарча зама бераша Iалаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. ЦIагIа а ара а бераша шоай наьна метта къамаьл кIезига ду. ГIалгIай мотт бувчачар а къамаьла юкъе дукха эрсий дешаш леладу, цудухъа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале тIехъ тIайоагIача хана гIалгIай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухъа ишкола хьалха латта декхар да гIалгIай метта дешари йоазуви дешархошта Iомадар, безам тIабахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. КIира сахъатий боарам дукха беце а дешархоша мотт Iомабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара дIахъехе. Цу тIа йоазув де гIалгIай метта хала а дац, хIана аьлча, гIалгIай абата тIа дукхагIадола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта Iомаде IотIакхета алапаш да: I, аь, гI, кх, къ, кI, пI, тI, хь, хI, цI, чI, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хьехархочо боккха теркам тIабахийта беза дешаш дIаоалаша яздеши йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, хIана аьлча, бери язdechа хана ше харцахъа дош дIааларга хьежжа гIалаташ а деш яздергда. Из болх I классе денз ца хаддаш бе беза, йоазув нийса хургдолаш.

Календарно- тематически план

Календарно-тематически план 5-г1а кл. Г1алг1ай литература

№	Чулоацам	Сахьат	Таьрахь		Ц1аг1ара болх	Индив. болх
			ФАК.	ПЛАН.		
1	<i>Мута Галнаькъан Хъаж-Бийкар «Цхьоалаг 1 а сентябре»</i>	1	5.09		<i>О. 4 дагахьа 10мае</i>	<i>Эггара хьалхара хьехархо дагайоха</i>
2	<i>Хамхой Ахьмад «Лораделаидоттаг 1 ал»</i>	1	12.09		<i>О. 7 дагахьа 10мае</i>	<i>Доттаг 1 ал дувцаш дола кицаш гулде</i>
3	<i>Гаьгенаькъан Гирихан «Дикадоттаг 1 а»</i>	1	19.09		<i>О. 8 – 9 шаьра еша</i>	<i>«Биъ ког бола са доттаг 1 а» яхаш дувцар в 1 а шаг 1 долла</i>
4	<i>Албакнаькъан Жабраил «Г1алг 1 айче, хьоезасона»</i>	1	26.09		<i>О. 14 – 15 дагахьа 10мае</i>	<i>Поэта биографи ха</i>
5	<i>Вай Республика.</i>	1	3.10		<i>О. 15 чулоацам юхахьабувца</i>	
6	<i>Г1алг 1 ай Республика па чча хьалкхен байракх</i>	1	10.10		<i>О. 17 деша, юхахьадувца</i>	<i>Байракха сурт дилла</i>

7	<i>Вышегуров Мухьмад «ГалгIайченназам»</i>	1	<i>17.10</i>		<i>О. 19 – 20 шаъра еша</i>	<i>Дешархочун хоам: «Идрис Зязиков»</i>
8	<i>Фаьлгаш.</i>	1	<i>24.10</i>		<i>О. 24 – 27, деша</i>	<i>Дешархочун хоам: «Фаьлгаш»</i>
9	<i>Муталиев Хьаж-Бийкар « Борзи Iаьхари»</i>	1	<i>7.11</i>		<i>О. 29 – 33 шаъра еша, сурт дилла</i>	<i>Биографи ха</i>
10	<i>« Маьрийи Iиг» (фаьлг)</i>	1	<i>14.11</i>		<i>О. 33 - 39 фаьлг беша</i>	
11	<i>« Хьаькьал дола воккха саги кьиза аьлеи» (фаьлг)</i>	1	<i>21.11</i>		<i>О. 40 - 41 чулоацам юхахьабувца</i>	<i>Дешархочун хоам «Боккхача нахацара лерхIам»</i>
12	<i>«Малх, бутткъовсарах» (фаьлг)</i>	1	<i>28.11</i>		<i>О. 46 - 50 чулоацам юхахьабувца</i>	<i>Укх фаьлга доагIа сурт дилла</i>
13	<i>«Даь-сесагикховошеи» (фаьлг)</i>	1	<i>5.12</i>		<i>О.50 - 57 фаьлг беша</i>	
14	<i>Халкъа къаьна дувцараш.</i>	1	<i>.12.12</i>		<i>О. 58 – 61 шира дувцараш деша</i>	<i>Сенах оал шира дувцараш яхача хаттара жоп ле</i>
15	<i>Берийиллеи, ловзараи</i>	1	<i>19.12</i>		<i>О. 67 – 77 цхьа илли Iомаде</i>	<i>Книжка тIа доаца берий илли дувца</i>

16	<i>Дикасагнакъавоаккхашибаьккхаловца</i>	1	26.12		<i>О. 79 дагахъа 1омае</i>	<i>Хоза ловца д1аязбе</i>
17- 18	<i>БоазаркъанаькъанИдриса «Заретта» яха дувцар</i>	1	9.01		<i>О. 83 – 98 чулоацам ха</i>	<i>Биографи ха</i>
19	<i>ОсмиевХъамзат «Лийг»</i>	1	16.01		<i>О. 99– 100 дагахъа 1омае</i>	<i>Дешархочун хоам: «Лораде деза оакхарий»</i>
20	<i>«В1аьхийвасо»</i>	1	23.01		<i>О. 102 - 103 шаьра еша</i>	
21	<i>Классаларахъадешар.Боканаькъан А. «Оарц»</i>	1	30.01		<i>О. 181 - 185 дувцар деша.</i>	
22	<i>«Нахацара г1улакх», стихотворени</i>	1	6.02		<i>О. 108 – 109 шаьра еша</i>	
23	<i>«Дог1а» «Балха 1уйре»</i>	1	13.02		<i>О. 112 – 113 цхъа стих. дагахъа 1омае</i>	<i>Стих-на доаг1а сурт дилла</i>
24	<i>Осминаькъан Хь. «1а»</i>	1	20.02		<i>О. 115 дагахъа 1омае</i>	<i>1ан сурт дилла</i>
25	<i>Кхоартой Мажита Мурад. «Седкъий», стих.</i>	1	27.02		<i>О. 118 дагахъа 1омае</i>	<i>Биографи ха</i>
26	<i>Стихотворени кхоллара говзал</i>	1	5.03		<i>О. 120 чулоацам юхабувца</i>	

27	<i>«Кхор»</i>	1	12.03		<i>О. 123 – 126 чулоацам юхахъабувца</i>	<i>Дешархочун хоам: «Сийлахъ – Боккха Даьймехка т1ом»</i>
28	<i>Повествовани, монолог, диалог</i>	1	19.03		<i>О. 181 – 183 фаьлг беша</i>	<i>Монологически а диалогически а къамаьл оттаде</i>
29	<i>ПхъилекъонгийМахъмад–Сагид «Оамал»</i>	1	26.03		<i>О. 135 – 138 чулоацам юхахъабувца</i>	<i>Алика сурт дилла</i>
30	<i>Композициисюжети</i>	1	2.04		<i>О. 141 деша</i>	
31	<i>ЗавьзнакъанБахъаудин «Пхъа лехар»</i>	1	16.04		<i>О. 144 - 147 чулоацам юхахъабувца</i>	<i>Биографи ха</i>
32- 33	<i>ЧаккенакъанСагид «Маькха г1орг1илгаш»</i>	1	23.04		<i>О. 158 - 178 чулоацам юхахъабувца</i>	<i>Биографи ха. Дешархочун хоам: «Нохч-Г1алг1ай депортаци»</i>
34	<i>Вайнаъхабагахбувцам (керд.)</i>	1	7.05			